

Mount Everest.

Den 3. Ekspedition, udsendt i Aar, til Bestigning af Bjærgtet, der er 8882 m højt, naaede ikke sit Maal. 20. Juni modtog Komitéen i London Telegram fra Lederen, der kort meddelte, at to af Deltagerne, Mallory og Irvine, havde sat Livet til under det sidste Forsøg paa at naa Toppen, og at Resten af Expeditionen var vendt tilbage til Udgangsløjren.

Som bekendt har „Erobringen af Mt. Everest“ staaet paa i flere Aar under Geografisk Selskab i London og Alpeklubbens Auspicier. 1921 foretoges Rekognosceringer, og 1922 drog 2. Ekspedition ud; den etablerede sine Lejre efterhaanden op til 7620 m's Højde. Finch og Bruce kom, forsynede med Iltapparater, den 28. Maj 1922 op til 8300 m, og trods Uvejr og stærk Kulde forsøgte Mallory med 2 Ledsagere og en Del Bærere — uden Iltapparater — at naa op den 5. Juni. En Lavine drev dem tilbage, 7 Bærere styrtede i Afgrunden, og hele Expeditionen maatte hurtigst ned.

I Aar skulde Hovedslaget staa. Foretagendet støttedes af alle Myndigheder, bl. a. Dalai Lama; Udrustningen gjordes saa komplet som muligt, nye Iltapparater og særlige Apparater til fysiologiske Undersøgelser i store Højder anskaffedes. Som i 1922 var General Bruce Leder; af de 12 Deltagere havde 6 været med i 1922; Bærerne var særlig udsøgte Folk.

Expeditionen forlod Darjeeling i Marts og drog til

Hovedlejren i Rongbuk Dalen; Bestigningen skulde denne Gang ske fra Vest. General Bruce naaede ikke Lejren, et heftigt Anfald af Malaria tvang ham tilbage; Oberst Norton overtog Kommandoen.

2 Bestigningsforsøg, foretagne i Maj, mislykkedes paa Grund af Snestorm og Kulde. 3. Juni etableredes Lejr VI i 26,700 Fods Højde. Herfra naaede Norton og Somervell — uden Iltapparater — 4. Juni frem til 28130 Fods Højde, og 8. Juni startede Mallory og Irvine — med Iltapparater — med Toppen som Maal. Odell observerede dem fra Lejren, klatrende opad i en Højde af 28830 Fod, men siden er de to Bestigere trods al Efterforskning ikke set. Resten af Expeditionen var paa Grund af Vejret og Udmattelse ude af Stand til at foretage flere Forsøg og maatte tilbage til Udgangsløjren.

Saaledes endte 3. Ekspedition. Om Toppen har været naaet, vides ikke, men det er ikke det afgørende; det er de i geografisk Henseende store Resultater, der er indhøstede, og de naaede Højder er i alle Tilfælde Verdensrekorder for Bjærgbestigning. Expeditionen har været ledet og gennemført med stor Dygtighed, og de 2 dristige Bjærgbestigere har udført en Daad, der sætter dem i Højde med de største Opdagere. Ære være deres Minde!

Tropisk Fransk-Afrika.

(Vest-Afrika og Afrika omkring Ækvator).

Af

Professor **M. Neveu-Lemaire**,
Medlem af det geografiske Selskab i Paris.
Det kgl. danske geografiske Selskabs Guldmedaille.

(7. Fortsættelse).

Fransk Ækvatorial-Afrika.

Fransk Ækvatorial-Afrika er mod Nord begrænset af Libyen, mod Vest af Niger-Territoriet — det støder her op til Fransk Vest-Afrika — af Tsad Søen, Kame-

run, hvoraf Størstedelen er tildelt Frankrig, og hvorved det adskilles fra den engelske Koloni Nigeria, og endvidere af spansk Guinea og Atlanterhavet; mod Syd begrænses Landet af den portugisiske Del af Cabinda

og af belgisk Kongo og mod Øst af belgisk Kongo og af engelsk-ægyptisk Sudan.

Disse umaadelige Landstrækninger, der, indbefattet Kamerun, har en Udstrækning af over 2 Millioner Kv. km, er omtrent 4 Gange saa store som Frankrig og har 6 Millioner Indbyggere, deri iberegnet Kamerun.

Historiske Noter.

Kolonien Kongo, der i 1908 blev Regeringssædet for Fransk Ækvatorial-Afrika, skylder de franske Stationer i Gabon sin Oprindelse. Denne gamle Besiddelse fik sit Navn efter Floden med den brede Munding, der løber ud i Havet paa dette Sted af Kysten, og som blev opdaget af Portugiserne i Slutningen af det XV. Aarh. Navnet Gabon stammer fra det portugisiske Ord „Gabaο“, der betyder et rundt, buet Skjold. De portugisiske Missionærer begyndte at nedsætte sig der i 1521, og efterhaanden som den europæiske Skibsfart udvidedes, sejlede flere og flere Skibe paa denne Kyst og drev Handel her. De smaa portugisiske „Caraveller“ (Skibe med Latinersejl), de store hollandske Brigger, de normanniske Skonnerter og Barkskibe fra Bretagne drev her i et helt Aarhundrede en livlig, men skjult Handel med Guld og Ibenholt, idet de med en ganske skinsyg Omhu hemmeligholdt de sikre Anløbssteder og de Steder, der var rige paa Levnedsmidler, sjældne Metaller eller Slaver. I 1633, da Søfarten, takket være Richelieus og Colberts kraftige Initiativ, fik et mægtigt Opsving, oprettedes et Selskab, der havde Privilegium paa Handlen fra Sierra-Leone til Kap Lopez. Dette Selskab bestod under forskellige Navne indtil Midten af det XVIII. Aarh. Paa dette Tidspunkt afledte de indre Uroligheder i Frankrig Interessen fra de afrikanske Foretagender, og lige indtil kort før den franske Revolution var det kun en lille Søstation i Gabon, der havde Tilsyn med alle de franske Stationer, der var spredt over hele Kysten fra Kap Verde til Kap „Det gode Haab“. Krigene i Republikken og i Kejserdømmet Frankrig ødelagde den franske Marine, og først under Restaurationen lykkedes det atter Frankrig at opretholde den Skibsfart langs Afrikas Vestkyst, hvis Formaal var at ophæve Slavehandlen, eller som i det mindste havde den mere beskedne Opgave at forhindre, at det franske Flag dækkede over saadanne Foretagender.

For at lette Organisationen ved disse Togter blev det i 1838 overdraget Kommandør Bouet-Willameuz at finde et Sted paa Kysten, der egnede sig til Tilflugts- og Provianteringssted for disse Togter, og han valgte da Gabonflodens Munding og afsluttede med Kong Denis en Kontrakt, der tilstod Frankrig store Landstrækning

ger paa Flodens venstre Bred. I 1842 underskrev han en omtrent ligelydende Kontrakt med Kong Louis, der var den fornemste Høvding paa Flodens højre Bred. I 1843 blev den endelige Besiddelse bekræftet gennem Oprettelsen af Fortet Aumale. I 1848 erobredes, under den 2. Republiks Herredømme, et Slaveskib med en Last af Negre af begge Køn. Disse ulykkelige blev frigivne, giftede med hinanden og fik en Hytte og et Stykke Jord i Medgift; paa denne Maade blev der grundlagt en ny Landsby, der til Minde om dens Oprindelse fik Navn af „Libreville“, og som senere blev Hovedstad i Kolonien Gabon. Samtidig med at de franske Myndigheders Herredømme udvidedes paa Kysten, søgte man at trænge ind i det Indre af Landet for at lære dette mørke Kontinent at kende, dette Land, der i flere Aarhundreder forblev et Mysterium.

Den første Opdagelsesrejsende, der trængte ind i dette Territorium, var en berømt Gorilla-Jæger, Amerikaneren du Chaillu, der fra 1850 til 1865 foretog flere Rejser. I 1864 sejlede Marinekaptajnerne Braouze og Genoyer opad Moni, Moudah og Como, men Vejen til at trænge ind i det Indre af Landet forblev endnu uopdaget, og Anstrengelserne koncentrerede sig om Rekognosceringen af Ogooné. Den første Opdagelsesrejse af nogen Betydning blev i 1872 foretaget af Naturforskeren Alfred Marche og af Marquis de Compiègne, men denne strandede i 1874 paa Ossyebas'ernes fjendtlige Holdning.

En ung Sekondlieutenant af den franske Flaade: Pierre Savorgnan de Brazza, fortsatte disse Opdagelsesrejser med stor Interesse og Begejstring. Han udviklede for Marineministeriet, hvilken Fordel der kunde være forbundet med en Rejse til Ogoonés Udspring og de tilgrænsende Egne. Det lykkedes ham at fuldføre en saadan Rejse i Forening med Dr. Bally, Alfred Marche, Baadsmand Hamon og 20 senegalske Skytter. Trods alle de Vanskeligheder, der mødte de Rejsende paa denne første Opdagelsesrejse, som varde fra 1875—1878, sejlede de Brazza opad Ogooné, tværs over Alima og Licona og tilbage i Kano henimod Kongo, hvis Beliggenhed de Indfødte havde angivet ham, og som allerede i 1482, to Aar før Opdagelsen af Kap „Det gode Haab“, var opdaget af Portugiserne. Men overalt maatte de Brazza kæmpe med Befolkningen, ophidset som den var ved Erindringen om Stanleys og hans Ekspeditioners Gennemrejse. Da han i 1878 ikke havde mere end 15 Mand og 500 Patroner tilbage, maatte han med tungt Hjerte tiltræde Tilbagereisen til Frankrig uden at ane, at blot nogle faa Dages March adskilte ham fra Kongo.

Fra December 1879 til April 1882 foretog de Brazza sin anden Rejse og forstod nu, at den bedste Rute var Ogooné—Alima, med Bærere gennem Batéké Landet. Han underskrev en Del Kontrakter med Batéké Makoko, der sad inde med stor Magt i dette Distrikt, oprettede Franceville, der blev Provianteringsstation og Udgangspunktet for Rejser, og bemægtigede sig Landet mellem Floderne M'Pila og N'Zoné. Det franske Flag vajer ved Bredderne af Pool, paa N'Taman Stationen, som det geografiske Selskab i Paris senere gav Navnet „Brazzaville“.

Til Fuldførelse af sit Værk foretog de Brazza i 1882 endnu en Opdagelsesrejse i Niari-Kouilou, og Vejen, som han banede gennem Mayombe Skoven og over Londimas Lavland, fører direkte fra Stanley pool til Havet, hvorved opnaas Forbindelse mellem Kongos Lavland og den opvoksede Koloni Gabon.

Fra nu af kom en stærk Folkestemning den tapre Forsker til Hjælp. Ved Lov af 30. November 1882 ratificerede Kamrene Traktaten, der var indgaaet med Kong Makoko og bevilgede et betydeligt Beløb til en Opdagelsesrejse i Vest-Afrika. De Brazza foretog da en 3. Rejse fra 1883—1885.

Paa dette Tidspunkt tog Bismarck Initiativet til et Møde i Berlin af Repræsentanter for alle Stater i den Hensigt at søge oprettet et internationalt Forbund vedrørende Handelsfrihed i Kongo-Lavlandet og ved Kongos Flodmunding, fri Sejlads paa Kongo og Niger samt vedrørende de Formaliteter, der skulde iagttages, for at de nye Besiddelser paa Afrikas Kyst kunde blive betragtet som effektive. Resultatet af den afrikanske Konference i Berlin, der begyndte den 15. November 1884, blev Underskriften af det diplomatiske Akt af 26. Februar 1885, kaldet „Acte général de la Conférence de Berlin“, der ved Traktaten i Bruxelles af 2. Juli 1890 fuldstændiggjordes gennem Affattelse af en Række gavmilde og filantropiske Bestemmelser.

Følgende Konventioner med forskellige Nabostater fastsatte derpaa Grænserne for Kolonien fransk Kongo, nemlig: Cirkulærerne af 5. Februar 1885, af 29. April 1887 og af 23. December 1908 med den uafhængige Kongo-Stat, nu Kolonien Belgisk-Kongo; Konventionerne af 12. Maj 1886 og af 23. Januar 1901 med Portugal, der havde taget Enklaven Cabinda i Besiddelse; Konventionen af 27. Juni 1900 med Spanien vedrørende spansk Guinea og endelig Konventionerne af 24. December 1885, 18. April 1908 og 4. November 1911 med Tyskland, der havde sat sig fast i Kamerun.

Saaledes som Fransk-Kongo kom til at se ud efter alle disse Overenskomster, havde den Form af en al-

mindelig Triangel, aaben mod Nordøst. Man fattede da i Frankrig den storstilede Plan gennem denne Aabning at trænge saa langt frem, som det overhovedet var muligt, og forbinde Oubanguis Bredder med de sydalgierske Oaser paa den ene Side og Gabons Havnebyer med de franske Byer ved det røde Hav paa den anden Side. Den første Del af dette mægtige Foretagende lykkedes, og er den anden Del end strandet, maa man sige, at de Mænd, hvem dette Hverv blev overdraget, fik Føling med deres Maal og gennemførte deres Opgave.

Videnskabsmanden Paul Crampel indledede denne Opgave i 1890, idet han foresatte sig i Frankrigs Navn at afslutte en Række Traktater, i Henhold til hvilke Oubangui skulde knyttes til de franske Territorier Sudan og Tunis. Men Crampel stødte paa en lumskelig Modstand, rejst af Kong Rabah, tidligere Slave; denne grusomme Høvdingeskikkelse viser sig første Gang i de franske Annaler i Anledning af Forskerens Mord. Crampel blev snigmyrdet i April 1891 i El-Konti. Det tilfaldt Dybowski, der samme Aar havde fulgt hans Spor, at bringe denne blodige Efterretning. Den teoretiske Linie fra Say til Barrona, der blev fastsat i 1890, angav Vejen fra Niger til Tsad, den Vej, som Oberstløjtnant Monteil fulgte efter at have sejlet over Niger ved Say den 27. August 1891. Den 10. April 1892 naaede han ind i Kouka, Bornons Hovedstad, og efter at have bestemt Borrondas Plads, tiltraadte han Tilbagereisen over Sahara og Tripolis. I 1897 blev der udsendt en ny Ekspedition under Ledelse af Kaptajn Casmajou for paany at undersøge dette Land. Han holdt sit Indtog i Zinder i April 1898, men blev snigmyrdet af sin Tolk Olive den 5. Maj samme Aar.

Ekspeditionen Foureau-Lamey, der udgik fra den algierske Sahara, ankom til Zinder den 2. November 1899, fortsatte henimod Tsad og naaede ind i Kanem; i Debenenki stødte den til Ekspeditionen Joalland-Meyhier, der var udgaaet fra Sudan. Disse to Ekspeditioner i Forening bemægtigede sig Goulféi og Koussri, der var besat af Rabahs Folk. Den 11. April stødte disse to Ekspeditioner til Gentil-Ekspeditionen, der var udgaaet fra Kongo. Gentil var i Maj 1897 sejlet op ad Tomi indtil Krébedgé og var ad Nana ved Hjælp af en demontabel Dampbaad, kaldet „Léon Blot“ og ved Anvendelse af ikke færre end 10,000 Bærere, naet til Tharis Lavland. Her forstod Gentil at vække Befolkningens Sympati, og under Afholdelse af store Fester underskrev han en Protektorats-Traktat med Gaourang, Sultanen i Baguirmi, og han hejste det fran-

ske Flag paa Tsad-Søen. Imidlertid voldte denne Ekspeditions Ankomst Bekymring hos Rabah, hvis Herredømme skrev sig fra 1883, og som paa dette Tidspunkt var Herre i Foru og Ouadai. For at straffe Gaourang for den Modtagelse, han havde givet Fransk-mændene, angreb Rabah ham og forjog ham fra hans Hovedstad, og i Juli 1899 blev Ekspeditionen Bretonnet massakreret af hans Tropper i Niëllim. Man ansaa det nu for nødvendigt uopholdeligt at faa Bugt med en saa mægtig Fjendes tiltagende Frækhed, og i Oktober 1899 slog Gentils Tropper Rabah i Komo, og efter at disse Tropper havde slaaet sig sammen med Ekspeditionerne Joalland-Meynier og Foureau-Lamy, tilføjede de Rabahs Folk et afgørende Nederlag, hvor deres Høvding fandt Døden. Men Fransk-mændene maatte betale denne Sejr dyrt, nemlig med Tabet af Kommandant Lamy og Kaptajn Cointet. Efter Høvdingen Rabahs Død splittedes hans Tropper for alle Vindene, og Fransk-mændene var nu endelig Herrer over Tsad: Banguirmi, Kanem, Thari og Ouada kom straks under fransk Overherredømme. Ved Borkou var Fransk-mændene naaet helt op til Tripolis, og ved Kanem kom de i Forbindelse med Vest-Afrikas Kolonier. Den fransk-afrikanske Blok var saaledes dannet.

Fransk-mændene maatte imidlertid under deres Fremtrængen mod Øst regne med to Magters Krav og Interesser, nemlig den uafhængige Kongostat og England. I 1891 havde de Brazza overdraget Liotard at forsvare de franske Interesser i Distriktet Øvre-Oubangui. Paa dette Tidspunkt satte Belgierne sig, trods den afsluttede Overenskomst, fast paa M'Bomons nordlige Bred i Bangasson, og i Henhold til en Traktat med England delte disse Magter Øvre-Nildistriktet mellem sig. Dette gav Anledning til Oprettelsen af Monteil-Kolonnen, og i August 1894 blev der sluttet en Overenskomst mellem Kongo og Frankrig, i Henhold til hvilken den uafhængige Kongostats Nordgrænse blev endelig fastsat. Fransk-mændene tog da i 1895 Zénio i Besiddelse, og i 1897 satte de sig fast i Tamboura, Frankrig var da naaet ind i Nilens Lavland.

Paa dette Tidspunkt blev Marchands Ekspedition planlagt, og man forsøgte nu at realisere 2. Del af det store Program, nemlig at forbinde Libreville med Obock og med Djibouti. Desværre var denne Ekspedition et helt Aar om at faa Forbindelse med Liotard, som den stødte til i Oubangui. Trods utallige Vanskeligheder lykkedes det alligevel Marchand at befordre hele sin Flotille ind i Nil-Basinet, og den 20. Juli 1898 var Marchands Tropper Herre over Nilen og satte sig endog fast i den lille Landsby Fachoda. Da

Kitchener ankom dertil den 20. September, havde den franske Ekspedition allerede opholdt sig der i 2 Maaneder, men man erindrer den stærke diplomatiske Spænding, der blev Resultatet heraf. Endelig kaldte Frankrig Commandant Marchand hjem — han rejste tilbage gennem Abyssinien — men til Gengæld anerkendte man Frankrigs ubestridelige Ret til Besiddelsen af Ouadai. Engelsk-ægyptisk Sudan var nu afskaaret fra at strække sig længere hen mod Tsad.

Den lille Station Gabon var nu blevet til fransk Ækvatorial-Afrika, der dog i 1911, som Kompensation fra det Protektorat, der blev indrømmet Frankrig over Marokko, blev amputeret. Frankrig afstod saaledes 250,000 Kv.-km. Land til Tyskland. Imidlertid skulde Fransk Ækvatorial-Afrika komme til at kende bedre Dage. I Løbet af Verdenskrigen 1914—1918 har de fransk-engelske Tropper saaledes, ledet af Generalerne Aymerich og Dobell, ikke alene tilbagetaget det Land, de havde afstaaet, men ogsaa erobret tysk Kamerun, hvoraf Størstedelen nu er under fransk Administration.

Erobringstiderne er nu forbi, men det metodiske og fremadskridende Arbejde for Fredens Genoprettelse, der følger efter, giver sig endnu Udslag i sørgelige Tildragelser i et Land, hvor Fanatisme og Barbari sætter sig op mod Civilisationen. Disse Tildragelser hører først op, efterhaanden som Samfundsudviklingen langsomt, men sikkert, i Forening med den økonomiske og sociale Udvikling skrider frem. For hver Dag er der Fremskridt at spore, og de Mænd, man har kaldt Kongos Opdagere, faar saaledes bekræftet Rigtigheden af deres ubetingede Tillid til Kongos Fremtid.

Politisk og administrativ Organisation.

Fransk Ækvatorial-Afrikas politiske og administrative Organisation har undergaaet talrige Forandringer. Ifølge Dekreterne af 26. Juni 1908, 9. Januar 1910 og 17. Marts 1920 fik de franske Kolonier i Mellem-Afrika den Grundlov, hvorefter de styres den Dag i Dag, og denne Lov er en nøjagtig Gengivelse af den, hvorefter de vestafrikanske Kolonier styres. Benævnelsen „Possessions du Congo française et dépendances“ var baade utilstrækkelig og urigtig og blev ændret til „Gouvernement général de l'Afrique équatoriale française“, hvis Overhoved er en Generalgouvernør, der er den franske Republiks Befuldmægtigede; han residerer i Brazzaville. Den civile saavel som den militære Organisation er underlagt ham, og han alene staar i direkte Forbindelse med den franske Regering. Generalgouvernøren bistaas af et Regerings-

raad, hvis permanente Kommission har Sæde i Brazzaville. Regeringsraadet holder Møde mindst en Gang om Aaret og indkaldes af Generalgouvernøren. Raadets permanente Kommission kan opfordres til at afgive en Udtalelse i Sager, der forelægges Raadet til Undersøgelse. Kommissionens Udtalelse kan træde i Stedet for Regeringsraadets Udtalelse, undtagen dog i Sager, der vedrører Budgettets Affattelse samt de offentlige Afgifter. Hos Generalgouvernøren er ansat en Generalsekretær, der midlertidigt kan erstatte ham, med mindre Koloniministeriet maatte udnævne den anden Stedfortræder.

For at simplificere og fordele Forretningerne, afgøres svævende Retsspørgsmaal af administrativ Art i Fransk Ækvatorial-Afrikas Generalgouvernement af Kontorerne for Rets- og Tvivlsspørgsmaal i de forskellige Kolonier, hvoraf det samlede Fransk Ækvatorial-Afrika bestaar, og Afgørelsen træffes i Henhold til den Competence, som disse Institutioner er Indehaver af.

I hver enkelt Koloni i Fransk Ækvatorial-Afrika er Administrationen underlagt Generalgouvernøren som højeste Myndighed, og den ledes af en Kolonigouvernør, der fører Titlen Lieutenantgouvernør. Denne bistaas af et Administrationsraad, der konstituerer sig som Institution til Afgørelse af svævende Retsspørgsmaal, idet den som Tilforordnet faar 2 Dommere eller Embedsmænd, der aarligt udnævnes af Lieutenant-Gouvernøren.

Militær Organisation.

Alle Tropper i Fransk Ækvatorial-Afrika staar under den i Brazzaville residerende Brigadegenerals Overkommando. De er delt i 4 Korps, og hver Koloni i Gruppen faar anvist et Korps.

Retsvæsenet.

I Spidsen for Retsvæsenet i Fransk Ækvatorial-Afrika staar 1 Statsadvokat, der er Chef for Retsvæsenet. Retten udøves gennem en Overret i Brazzaville, gennem Underretter (Fredsdommere) med udstrakt Myndighed og gennem almindelige Fredsdommere. En Kriminalret, der træder i Stedet for en Jurydomstol i kriminelle Sager, har Sæde i Brazzaville eller andet Sted, alt eftersom Forholdene kræver det.

For Gabon findes der 3 Underretter med udstrakt Myndighed, nemlig i Libreville, i N'Djole og i Loango, for Mellem-Kongo findes der ligeledes 3, nemlig i Brazzaville, i Ouesso og i Mandingou og for Ouan-gui-Chari findes der en Underret i Bangui. Generalgouvernøren kan ved Dekret i Regeringsraadet flytte Underretterne eller forøge deres Antal.

De Indfødtes Retsvæsen, der gælder for de Individer, der ikke er underlagt franske Domstole, udøves indenfor hver administrativ Jurisdiktion af en indfødt Domstol, hvis Formand er Kredens Administrator, den Officer eller Embedsmand, der er øverste Myndighed i Jurisdiktionen, og som bistaas af 2 Assessorer, hvoraf den ene skal være Europæer og fransk Borger, den anden en Indfødt; eller, dersom der ingen Europæer findes, suppleres Domstolen med 2 indfødte Assessorer som raadgivende Medlemmer; disse udnævnes aarligt af Generalgouvernøren. Disse Domstole bringer i alle Sager de lokale Kotumer til Anvendelse, for saa vidt disse da ikke er stridende mod den franske Civilisations Principper. Til Kontrol af de Indfødtes Domstole findes et Homologations-Kammer.

Undervisningen.

Undervisningen i Fransk Ækvatorial-Afrika foregaar kun gennem Folkeskolen, og et vist Antal Skoler er fordelt i de største Kredse. Det paatænkes imidlertid stærkt at øge Skolernes Antal.

Sundhedsvæsenet.

Fransk Ækvatorial-Afrikas Medicinalvæsen bestaar af en Sundhedsstyrelse, hvis Direktør tillige er Inspektør for Sanitetsvæsenets forskellige Afdelinger, og som raader over et vist Antal Læger fra Kolonitropperne, der er fordelt over hver Koloni paa de tættest befolkede Steder eller paa de mest befærdede Veje for at yde Lægehjælp til de Indfødte, Europæerne og Kolonisterne, der er spredt over Egnen. Men der er for Øjeblikket altfor faa Læger, saa meget mere som Fransk Ækvatorial-Afrika er hjemmøgt af en farlig dødbringende Sygdom, nemlig Sovesygen, som vi nu vil opholde os lidt ved.

Sovesygen findes kun i Afrika; den optræder sporadisk i visse Egne af det mørke Fastland og navnlig i Vest-Afrika, men den er dog særlig udbredt i Kongo-Lavlandet, hvor den hvert Aar kræver mange Ofre. I 1902 udfandt de to engelske Videnskabsmænd, Fordes og Dutton, Sygdommens Oprindelse, som man hidtil havde været uvidende om. — Det er en Trypanosom, som man har kaldet „trypanosoma gambieuse“ til Minde om det Sted, hvor den blev opdaget. Det var ikke hos Negrene, at denne Mikrob første Gang blev fundet, men hos en Europæer, der havde opholdt sig 6 Aar i Gambien; og først det paafølgende Aar — 1903 — fandt Castellani i Uganda den samme Parasit hos Negre, der var angrebet af Sovesyge. Fordes' og Duttons Opdagelse vakte megen Opsigt, da man hidtil havde ment, at de „hvide“ var uimodtagelige for Syg-

dommen; senere har imidlertid talrige Forskere konstateret Tilstedeværelsen af Trypanosomer i Europæernes Blod. Trypanosomer er Mikro-Organismer, der ikke er større end 20—25 Tusindedele af en Milimeter, de har Form af en Ten og er fortil forsynet med en Svingtraad, der slutter sig tæt om Kroppen i hele dens Længde og ender i undulerende Membran. Disse smaa Dyr bevæger sig livligt omkring i Blodet, og i Mikroskopet ser man dem med Lethed flytte sig midt i de røde Blodlegemer. Under Sygdommens første Periode, der kan vare i flere Aar, og hvor Sygdommen kun giver sig til Kende gennem uregelmæssige Feberanfald, lever Trypanosomerne i Blodet. Senere under Sygdommens anden og sidste Periode er de trængt ind i Hjerne- og Rygmarvs-Sekretionen, og nu viser Sygdommens karakteristiske Symptomer sig: nervøs Depression, Ligeegyldighed, en uovervindelig Søvn, en dødlignende Søvn og endelig Bevidstløshed, der ender med Døden. — Sovesygen er i Virkeligheden en meget alvorlig Infektions-Sygdom, men naar den bliver behandlet lige fra Begyndelsen, kan den dog standses i sin Udvikling, takket være den moderne Therapi.

Denne Sygdom, der som sagt angriber saavel den hvide som den sorte Race, overføres til Mennesket gennem Stik af et Insekt, der kun findes paa det afrikanske Fastland, nemlig Tsetsefluen. Vi har allerede tidligere omtalt disse Fluere, der spiller en saa skæbnesvanger Rolle i Udbredelsen af forskellige Dyr-Trypanosomer, som i enkelte Egne umuliggør Brugen af Lastdyr; men blandt de 20 forskellige Slags Fluere, der findes i Afrika, er der kun en af dem: *Glossina palpalis*, der har det sørgelige Privilegium at overføre Sovesygen paa Mennesker. Man maa nu dog endelig ikke tro, at enhver *Glossina palpalis* er i Stand til at udøve denne Udaad, og at ethvert Stik er smittebringende, det er tværtimod et Sammentræf af Omstændigheder, der heldigvis sjældent forekommer, som bevirker, at Stikket er infektiøst. Det er nemlig en absolut Betingelse, at Tsetsefluen i Forvejen har stukket et af Sovesygen angrebet Menneske eller et Dyr, i hvis Blod denne pathogene Organisme kan leve, men dette er ikke engang tilstrækkeligt. For at Tsetsefluens Stik skal være infektiøst, maa der desuden i Blodet hos Individet, i det Øjeblik han stikkes, findes Trypanosomer, og disse Mikro-Organismer maa oven i Købet være til Stede i saa store Mængder, at der i det mindste findes nogle i de Draaber Blod, Fluere ind suger. Dersom disse Betingelser er til Stede, undergaar Trypanosomerne i Fluens Fordøjelseskanal en Mængde Forvandlinger og formerer sig der. Til Slut findes

der en Mængde unge Trypanosomer samlet i Insektets Snabel, og paa dette Tidspunkt er Fluere farlig, idet den da indpoder det Individ, den stikker, den pathogene Masse, der, naar den først er ført ind i Blodet, lever videre der, formerer sig stærkt og hurtigt, og Sygdommen bryder nu ud. Det er altsaa navnlig i Nærheden af Landsbyerne, hvor de Indfødte er angrebet af Sygdommen, at Fluere har den største Chance for at overføre Sygdommen til sunde Individuer. Midt i Krattet, langt fra beboede Egne, er Tsetsefluens Stik som Regel ganske ufarligt.

Tsetsefluen, i Afrika kaldet „Tsé-tsé-fluen“, hvis Navn hidrører fra den Støj, de frembringer, naar de flyver, er lidt større end de almindelige Husfluere, og deres Hoved er forsynet med en kraftig Snabel, hvorved de kan trænge gennem Huden paa deres Offer. Disse Insekter lever i de varme, lavtliggende, fugtige Egne; jeg har, som mange andre Forskere, konstateret, at disse Fluere skyer de aabne, luftige Regioner og lejrer sig i Skovene eller i Krattet, men de søger altid i Nærheden af Vand, ved Bredden af Floder eller Søer. I Modsætning til, hvad der er Tilfældet hos Moskitoerne, hvor kun Hunnen er blodsugende, angriber baade Hanner og Hunner af Tsetsefluere saavel Mennesker som Dyr; de stikker særlig om Dagen eller om Aftenen, sjældnere om Natten. Insektets Bagkrop, der er flad, naar Fluere er fastende, opsvulmer stærkt og bliver rød, naar den er mæt. Tsetsefluere føder levende Unger eller rettere Larver, der er hvidlige og næsten lige saa brede som Fluens Bagkrop, og som lægges et eller andet Sted i Krattet. Denne Larve søger ivrigt efter et Tilflugtssted, og uden at tage nogen Føde til sig forvandles den hurtigt til en sort tøndeformet Puppe, omgivet af en stærk Skal. I Løbet af ca. 6 Uger er denne Puppe forvandlet til det fuldt færdige Insekt. Tsetsefluere er imidlertid alene paa Grund af deres Forplantningsmaade meget vanskelige at faa Bugt med, og Kampen mod disse Insekter er ikke let.

Man har ikke destomindre søgt Midler til Bekæmpelse af denne frygtelige Sygdom, der hænger Fransk Ækvatorial-Afrika, og i 1918 har man oprettet en særlig Lægestation til Forebyggelse af Sovesygen. Den Zone, hvor den menneskelige Trypanosom græsser, d. v. s. hele Gabon, Mellem-Kongo, Oubangui-Chari og en Del af Tsad-Distriktet, er inddelt i 16 Sektioner, som endnu ikke alle er organiseret. Hver Sektion har en Gennemsnitsoverflade af 60,000 Kv.-km, hvilket svarer til Størrelsen af ca. 8 franske Departementer. I Spidsen for hver Sektion staar en Læge, saavidt mulig ung og energisk, der bør kunne gennemrejse sin

Sektion hele Aaret rundt. Han assisteres af en Del indfødte Sygepassere, der, oplært til den mikroskopiske Undersøgelse og til Behandling af de Syge med Atoxyl-Indsprøjtninger, arbejder under hans Tilsyn. Forebyggelsen af Sovesygen bestaar i at følge og behandle de erkendte Trypanosomer og at standse Udviklingen af de nye Sygdomstilfælde. Man kan paa denne Maade sterilisere de angrebne Organismer og tilintetgøre store Mængder Smitstof. Men Sektionslægens Arbejde er uhyre vanskeligt og kræver stor fysisk Modstandskraft. Han maa forandre Opholdssted de ca. 250—300 Dage om Aaret og gennemrejse til Fods, i Kano ener til Hest — forsaavidt det er i en Egn, hvor Hestene kan leve — gennemsnitlig 25—30 km om Dagen, d. v. s. ca. 7—8000 km om Aaret for at kunne undersøge de 50,000—100,000 Indbyggere, der lever i hans Sektion, og behandle de 5000—10,000 Trypanosomer, denne Sektion huser. Dog er det jo saadan, at denne Tilværelse med sin ganske primitive Levemaade og Tilfredsheden ved at lære disse Vilde Brugen af de for dem hidtil ukendte Lægemidler virker saa tillokkende, at al Træthed glemmes.

Endnu skal blot tilføjes, at der i Brazzaville findes et Kolonihospital og en Filial af Pasteur-Institutet, hvor man foretager de løbende bakteriologiske Undersøgelser, og hvor de fremtidige Læger for Sektionerne til Forebyggelse af Sovesygen har en Prøvetid paa 1 Maaned, før de giver sig i Kast med deres vanskelige Arbejde.

Koncessions-Bestemmelser.

Koncessionerne vedrørende Grundejendomme i Byerne er ordnet ved Dekret af 6. Oktober 1910, og Reglerne er forskellige, alt efter som Grundene er beliggende i de europæiske eller i de indfødte Kvarterer. Jordejendommene paa Landet deles i 2 Kategorier, alt efter som Koncessionsbestemmelserne betinger Oprettelse af Agerbrug eller Kvægavl. Der er taget Forbehold med Hensyn til de Produkter, der maatte findes i Undergrunden, dog med Undtagelse af Stenbrud, til Bygningsbrug.

Post-, Telegraf- og Telefonvæsenet.

Fransk Ækvatorial-Afrikas Postvæsen er organiseret paa samme Maade som i Fransk Vest-Afrika. Der findes ca. 75 Post- og Telegraf-Kontorer, ekskl. Kamerun, hvoraf 32 er udelukkende Postkontorer. Der er installeret Telefonledninger i Brazzaville, Libreville og Kap Lopez. Telegrammer til eller fra belgisk Kongo sendes pr. optisk Telegraf mellem Brazzaville og Leopoldville og vice-versa.

Et undersøisk Kabel forbinder Loango (pointe noire) med Libreville over Kap Lopez og fortsættes indtil Cotonou i Dahomey, hvorved Fransk Ækvatorial-Afrika opnaar Forbindelse med Fransk Vest-Afrika og Moderlandet.

Der findes to betydelige traadløse Telegrafstationer, henh. i Brazzaville og i Laongo (pointe noire), og andre er senere installeret i Distrikterne: Tsad, Mao, Moussero, Fort-Lamy, Ati og Abéché.

De store Forbindelseslinier.

For at kunne rejse fra Europa til Fransk Ækvatorial-Afrika kan man benytte flere forskellige Dampskibslinier. Postforsendelser ad Søvejen besørgeres af et fransk og et belgisk Dampskibs-Selskab. Selskabet „Les Chargeurs Réunis“ har Skib en Gang om Maaneden med Afgang fra le Havre eller Bordeaux og anløber Douala, Libreville, Port Gentil, Mayumba og Matadi i belgisk Kongo. Selskabet „la Compagnie Maritime belge du Congo“ har hver Maaned Skib fra Antwerpen, der anløber la Palice i Frankrig samt endvidere Boma og Matadi.

Fra Matadi til Brazzaville er Kongofloden usejlbar paa Grund af talrige Vandfald, og for at komme til Fransk Ækvatorial-Afrikas Hovedstad Brazzaville maa man tage med belgisk Kongos Jernbane, der har en Længde af 399 km; paa 2 Dage naar man fra Matadi til Kinshassa ved Pool, hvorfra man kan sejle over til Brazzaville, der ligger lige overfor paa den anden Side Floden i en Afstand af 5 km, regnet i lige Linie. Om nogle Aar vil man kunne rejse fra Kysten til Fransk Ækvatorial-Afrikas Hovedstad med en fransk Jernbane, hvis Anlæggelse skrider godt frem.

Brazzaville, Fransk Ækvatorial-Afrikas Hovedstad.

Brazzaville, der ligger ved Pool paa den 4,17 sydlige Breddegrad og 320 Meter over Havet, er Fransk Ækvatorial-Afrikas Hovedstad og vigtigste Handelsplads. Byen ligger langs med Pool paa en Strækning af ca. 4 km, og da den er bygget paa det Sted, hvor Sejladsen fra Mellem-Kongo ender, d. v. s. ved Djouevandfaldene, er den ogsaa Centrum for Handelen fra Øvre fransk Kongo. Takket være Handelsselskabernes Anstrengelser har den hurtigt udviklet sig, og dens økonomiske Forhold har oversteget selv de dristigste Forventninger.

Brazzaville deles i tre Dele: Administrations-Kvarteret eller „Plateau“, hvor Administrationsbygningerne, Hospitalet, Handelskontorerne og Embedsmændenes Boliger findes; endvidere Handelskvarteret eller „Plaine“, der ligger nordligere, lige ned til Pool, og

hvor Kontorer, Butikker, Haver, Fabrikker ligger samlet i en Avenue, og endelig „Tchad“, der ligger midt mellem de to andre Kvarterer, i Nærheden af den katolske Mission, og hvor den militære Administration og Tropperne har Kvarter. Siden 1912 forbindes disse tre Kvarterer ved en bred Avenue, der er anlagt paa meget høje Dæmninger over Kløfter, der adskiller de forskellige Bydele. Midt mellem Kvartererne „Plateau“ og „Plaine“ ligger Raadhuset.

Udenom Brazzaville findes 3 store Landsbyer, hvor de Indfødte bor; disse Landsbyer er af forholdsvis ny Dato og bestaar af kalkhvidtede Hytter af stampet Ler; de er bygget i lige Rækker efter samme Model. Hver Hytte er omgivet af en indhegnet, retvinklet Plads, der er anlagt som en lille Have; Gaderne er lige, 5 Meter brede og inddeler Byen i Karréer paa 10 Hytter. I disse Byer lever over 4000 Arbejdere, der for Størstedelen hører til CentralAfrikas Negerracer; det er Indbyggerne, der selv vedligeholder Vejene i disse 3 store tætbefolkede Landsbyer, der baade æstetisk og hygiejnemæssig set opfylder alle Krav.

Fransk Ækvatorial-Afrikas administrative Inddelinger.

Fransk Ækvatorial-Afrikas territoriale Organisation har i den sidste Tid undergaaet mange Forandringer; den er for Øjeblikket delt i 4 særskilte Kolonier, der hver har sit Selvstyre og staar under den i Brazzaville residerende Generalgouvernørs Overherredømme.

Disse 4 Kolonier er følgende:

1. G a b o n, med Libreville som Hovedstad.
2. M e l l e m - K o n g o, med Brazzaville som Hovedstad.
3. O u b a n g u i - C h a r i, med Bangui som Hovedstad.
4. T s a d, med Fort Lamy som Hovedstad.

De to førstnævnte Kolonier ligger ud til Atlanterhavet, hvorimod de to sidstnævnte ligger inde i Landet.

Hvad den Del af tysk Kamerun angaar, der blev til-delt Frankrig, indtil den endelige Ordning af Mandaterne blev truffet ved Traktat af 28. Juni 1919, er visse Dele direkte knyttet til Kolonierne Gabon og Mellem-Kongo, medens den øvrige Del, i Henhold til Dekret af 23. Marts 1912, betragtes som et særskilt Territorium, der danner en selvstyrende Koloni.

Gabon.

Gabon begrænses mod Nord af Kamerun og af Enklaven spansk Guinea, mod Vest af Atlanterhavet, mod Syd og mod Øst af Mellem-Kongo. Efter at Konilou er indlemmet i denne sidste Koloni, grænser Gabon ikke mere op til Belgisk Kongo.

Fysisk Geografi.

Bag Kystzonen, der er dannet af Sandklitter med større eller mindre Laguner, strækker Tropeskoven sig, derpaa kommer man til de umaadelige græsbevoksede Savanner og endelig til en Bjergkæde, der danner Vandskellet mellem Kongo-Dalen og Dalene omkring de mindre Floder Ogooné og Niari-Konilou. Denne Bjergkæde danner de saakaldte Krystalbjerge, hvis højeste Toppe naar 800—900 Meter; den gaar i Nord-Vest—Syd-Østlig Retning. De første Udløbere begynder knapt 60 km fra Kysten, og de bliver højere og højere, jo længere man kommer ind i Landet, indtil man naar Højsletterne.

I den nordlige Del af Gabon findes kun Kystfloder med talrige Vandfald, hvilket i høj Grad vanskeliggør Sejladsen. Den midterste Del af Kolonien gennemløbes af Ogooné med Bifloder; de Vandfald, der findes her, er ligeledes til stor Gene for Sejladsen, og Dampene kan ikke sejle længere op ad Floden end til N'Djole.

Klima.

Klimaet i Gabon, der i hele sin Bredde gennemskæres af Ækvator og er beliggende dels Nord, dels Syd for denne Linie, er et udpræget Tropeklima.

Man véd, at Solen paa dens tilsyneladende aarlige Bane omkring Jorden gaar fra Stenbukkens Vendekreds, der er en Grænse for dens Bane paa den sydlige Halvkugle, til Krebsens Vendekreds, der er Grænse for dens Bane paa den nordlige Halvkugle, hvortil den naar den 21. Juni for at vandre i modsat Retning tilbage til sit Udgangspunkt. Naar Solen paa et bestemt Sted har naaet Zenith, iagttager man den højeste Varmegrad og den største Regnmængde. Solen drager i Virkeligheden umaadelig Skymasser med sig, især paa dens Bane fra den nordlige til den sydlige Halvkugle; disse Skymasser danner det, som Søfolk kalder „le Pot au Noir“, og som udløser sig i rene Skybrud, der styrter ned over det afrikanske Fastland. — Deraf følger, at i de Zoner, der ligger omkring Yderpunkterne af Solens Løbebane, d. v. s. i den tropiske Zone, er Aaret inddelt i 2 Aarstider, som allerede nævnt under Vest-Afrika, nemlig en varm og regnfuld Sommertid, kaldet Regntiden, der svarer til Maanederne April—September for den nordlige Halvkugles Vedkommende og til Maanederne September—April for den sydlige Halvkugles Vedkommende, medens den tørre og kølige Tid svarer til vor Vinter nord for Ækvator og til vor Sommer syd for denne Linie. I Zonen omkring Ækvator, som Solen paa dens Bane passerer 2 Gange om Aaret, nemlig til og fra Vendekredsene, er der saaledes hvert

Aar 2 Regntider og 2 tørre Tider, mere eller mindre skarpt adskilte, alt efter Beliggenhed og Afstand fra Havet.

Gabon ligger i denne Tropezonen, og de forskellige Aarstider fordeles omtrent paa følgende Maade:

Den lange Regntid fra midt i Septbr. til midt i Decbr.
Den korte tørre Tid fra midt i Decbr. til midt i Febr.
Den korte Regntid fra midt i Februar til midt i Maj.
Den lange tørre Tid fra midt i Maj til midt i Septbr.

Iøvrigt varierer, som allerede nævnt, det Tidspunkt, paa hvilket de forskellige Aarstider indtræffer paa et givet Sted, alt efter dette Steds Beliggenhed Nord eller Syd for Ækvator. De bjergrige Egne inde i Landet har, grundet paa deres Højde over Havet, en knap saa høj Varmegrad som Kystegnene. I de bjergrige Egne er Minimum-Temperaturen i den tørre Tid saaledes 15 Gr. og Maksimum-Temperaturen 28 Gr., medens den i Kystegnene, f. Eks. i Libreville er mindst 20 og højst 32,5 Gr. Libreville er iøvrigt det Sted i hele Kolonien, hvor der falder mest Regn, hvorfor denne By saavel som Egne omkring Gabons Flodmunding er ret usunde Distrikter, hvor Europæerne kun vanskeligt akklimatiserer sig.

Befolkningen, dens Religion, Sæder og Skikke.

Tropeskoven, der dækker næsten hele Gabon, beboes af et meget primitivt Folk. Grundet paa de vanskelige Færdelsesforhold er disse Folk aldrig bleven organiseret i Grupper, men lever fuldkommen spredt, uimodtagelige for fremmed Indflydelse og for al Civilisation. Disse Urfolk med oprørende barbariske Skikke er fanatiske Fetischdyrkere og overtroiske indtil Grusomhed; de søger kun at komme i Forbindelse med hinanden for at dræbe hinanden, og de gaar kun i Krig for at skaffe sig Menneskekød og dræber for at spise; de køber Slaver for at fæde dem og bagefter spise dem og dræber endog hinanden indbyrdes. Saaledes er disse elendige Folk, der ikke altid har det nødvendige til Livets Ophold, og det er deres Trang til Kødspise, der gør dem til Menneskeædere. Dybest inde i Skovene under Ækvator findes endnu nogle Efterkommere af „Negrillerne“, der uden Tvivl er de første Urfolk. Disse Dværge, der er meget tilbage i Udvikling, er ikke samlede i Landsbyer, men bor spredt rundt omkring i Hytter, og de lever af Jagt; for Jagtprodukterne tilbyder de sig Agerbrugsprodukter.

Hovedstammerne er: M'Pongué eller Gabonais-Folkene, der bebor Egne omkring Gabons Flodmunding og Nedre-Ogooné; de dyrker Maniok, Majs og Potater, men lever hovedsagelig af Fisk. Det er smukke Mænd

med intelligente Træk, alle Fetischdyrkere, deres Religion bestaar hovedsagelig i Tilbedelse af deres Forfædres Sjæle. Binga-Folkene bebor den nordlige Del af Gabon og synes at være det Folk, der først bosatte sig i Landet; de inddeles i talrige Stammer. Schaké-Stammen er udbredt langs Ogooné-Flodens højre Bred henimod Nord, følgende dens Biflod Tobé; denne Stamme omfatter ligeledes talrige Grupper. Bavili- og Fioté-Folkene bebor den sydlige Del af Kysten, navnlig Lavlandet omkring N'Goumié, endvidere findes de i Kystegnene ved Louango og i Konilous Lavland, der nu hører ind under Mellem-Kongo. De er alle Fetischdyrkere, Barbarer, henfaldne til Nydelse af Gift og Misbrug af Palmevinen; de inddeles i Stammer, der baade hvad Skikke og Sprog angaar er meget forskellige.

Disse forskellige Folkestammer er af de indvandrede Pahouins-Folk trængt tilbage til de Steder, de nu bebor; Pahouins-Folkene kom vest fra for en ca. 80 Aar tilbage og har nu lidt efter lidt sat sig fast overalt i Ogoonés Lavland, idet de mere og mere har fortrængt Urfolket, der blev jaget ud mod Havet og sikkert vilde være fuldstændig forsvundet, dersom der ikke havde været Europæere i disse Egne. Pahouins-Folkene, der er store og kraftige, har affilede Tænder, flettet Haar prydet med Perler, og Æres Lemmer er pyntet med Kobberarmbaand. Kvinden er i Almindelighed lille og styg at se paa, men Manden sætter stor Pris paa hende, og den Medgift, han betaler for hende, er ofte meget betydelig. Menneskeæderi er stadig udbredt mellem disse Folk, men de indskrænker sig dog til at spise den dræbte Fjende. De er Fetischdyrkere, tror paa en Krigsgud og paa Sjælevandringen. Ikke desto mindre ser det dog ud til, at Pahouins-Folkene er den Race, der vil blive den dominerende i det fremtidige Kongo. Mændene har foruden deres særlige Krigsegenskaber en ubetvingelig Energi, er meget skarpsindige, har en udpræget Tilpasningsevne og Anlæg for Handel, og Kvinden er flittig, meget udholdende og pligttopfyldende som Hustru og Moder.

Politisk og administrativ Organisation.

Kolonien Gabons Hovedstad er Libreville, hvor Lieutenant-Gouvernøren residerer. Gabon er inddelt i 20 Kredse, hvoraf nogle er besat med Militær. I Spidsen for de civile Kredse staar en Koloniadministrator.

Den største By er Libreville, der ligger paa den højre Bred af Gabons Flodmunding, og hvor der bor ca. 2000 Indfødte; den ligger lige overfor Pointe Pongara og Landsbyen Denis ved Foden af Højsletten med

Bjergene Bouet og Baudin. Europæerne bor næsten alle langs Floden. Omlandet er forbeholdt de Indfødte. Paa Afstand ser det ud, som om Byen var dækket af en frodig Vegetation, og den har en meget malerisk Beliggenhed. — Byen er oprettet som fælles Kommune ved Dekret af 29. December 1909; den styres af en Borgmester, der assisteres af et Byraad.

Færdselsveje.

Kun ad Floderne med de brede Flodmundinger kan man trænge ind i det indre af Gabon, men disse Floder er kun sejlbare 100—150 km fra Kysten, idet der her findes uoverstigelige Vandfald. Kun ad Ogooné kan man trænge dybere ind i Landet, ind til N'Djole, og Selskabet „Ogoone“ besørger Transporten paa Floden pr. smaa Dampere og Hvalbaade.

Landevejene er endnu meget ufuldkomne, og Transporten foregaar som Regel pr. mandlige eller kvindelige Bærere.

Indtægtskilder — Dyreprodukter.

Der findes endnu talrige Elefanter i Gabon-Skoven, og grundet paa Elfenbenets Værdi er de meget eftersøgte; de jages derfor saavel af Indfødte som af Europæere. Elefantjagt er ikke ufarlig og meget trættende; man maa ofte i Timevis følge Dyrets Spor gennem Krat og Slyngeplanter, og naar man endelig opdager en Elefant indenfor Skudvidde, skal der megen Koldblodighed og Behændighed til for at kunne ramme den netop paa det rigtige Sted, nemlig en Haandsbredde under den nederste Del af Øret, hvor Hjertet findes. Hvis Elefanten kun er saaret, er der Grund til at frygte dens Vrede, thi en Elefant gaar sjældent i Døden uden at hævne sig.

Paa Gabons Kyst giver man sig endnu af med Hvalfangst, og Hvalolien er en ny og betydelig Eksportvare, som i 1913 beløb sig til 10,000 Tons.

Planteprodukter.

Gabon er den af Fransk Ækvatorial-Afrikas Kolonier, der er rigest paa Skovprodukter. Skoven indeholder en Mængde Træsarter, der kan anvendes paa forskellig Maade. Man finder her Mahogni-Træsarter som „Okoumé“, halv-haarde Træsarter som „Kambolá“, Gabon-Valnøddetræet, „Bilinga“; haarde Træsarter som „Corail“, „Moabi“ og „Mowingui“-Træerne, meget fine Træsarter som Eg og „Zingana“, Palissander-Træer, og endelig bløde Træsarter som „Fromager-Træet“, „Gombo-gombo“ og Tulipantræet. Det er interessant at lægge Mærke til, at før Krigen gik de tre Fjerdedele af Skovprodukterne fra Gabon til

Tyskland og Holland. Som Følge af Krigen har Gabon mistet sit Hovedmarked for Skovprodukterne, som tidligere var Hamburg, men Spørgsmaalet stiler sig nu, om ikke Frankrig vilde være i Stand til at udnytte de Træsarter, der tidligere saa fordelagtigt blev solgt paa de østrig-tyske Markeder.

Kautschuk er en af Koloniens vigtigste Indtægtskilder. Alle Kautschuktræerne er vildtvoksende, thi Spørgsmaalet om Anlæggelse af Plantager er endnu ikke afgjort. Det Skøn, der er foretaget af Kautschuk-Syndikatet, er faldet særlig gunstigt ud.

Oliepalmen er ligesaa udbredt her som paa Elfenbenskysten og findes her i større Mængde end i nogen anden fransk Koloni. Gummi-, Kopal-, Raphia- og Piasava-Træerne, hvis Fibre benyttes til de almindelige Børstenbinderarbejder, vokser ligeledes vildt i Tropeskovene.

De vigtigste Planteprodukter udnyttes af flere koncessionerede Selskaber. — Kaffe træet vokser vildt mange Steder i Ækvatorial-Afrika, navnlig paa Kongo-Øerne, i Sangha og Oubangui; det dyrkes ogsaa i Kolonien Gabon, men denne Kaffe, der sættes meget højt af Kendere, er endnu ukendt paa Verdensmarkedet. Gabons Kakao er meget efterspurgt, idet Klimaet og Jorden, der er den samme som paa Øen St. Thomas, er særlig gunstig for Kakaotræet; i de sidste 20 Aar har man gjort talrige Forsøg dermed.

Bomulden, der høstes flere Steder i Gabon, viser sig, efter Undersøgelse af Ekspertter, at være udmærket, og de Industridrivende har erklæret sig villig til at ville købe deraf til en fordelagtig Pris, dersom de kan faa store Partier til Købs, men Transportmidlerne maa først forbedres ganske betydelig, saaledes at Bomulden kan eksporteres paa Betingelser, der er tilstrækkelig fordelagtige for de Indfødte. Tobakken, der vokser vildt i Alima-Distriktet, kan, naar den bliver dyrket, give et udmærket Produkt. Tobaksindustrien vil saaledes kunne udvides ganske betydeligt i Gabon, saa meget mere som de Prøver, der er bleven forelagt Finansministeriet, har vist sig at være fortrinlige.

Det er ikke uden Interesse, paa et Tidspunkt, hvor der er saa stærk Efterspørgsel efter Papirmasse, at gøre opmærksom paa, at de Forsøg, der i den sidste Tid er gjort med forskellige Prøver fra Gabon, saavel for Græsarternes som for Papyrusplanternes Vedkommende, har været meget opmuntrende.

Endnu skal blot tilføjes, at de Indfødte til deres eget Behov, dyrker saavel Maniok, som Majs og Potater.

(Sluttet).